

FİZİK ANTROPOLOJİYE GİRİŞ

DERS 10

ARAŞTIRMA ÜNİVERSİTELER AKADEMİK ÖĞRETİM VE YAYIN DÖNEMİ

- İkinci dönem Türkiye’de antropolojik tetkiklerin bu bilim dalında uzmanlaşmış kişilere verilmesi ve üniversite düzeyinde bir öğretime başlanmasıdır.
- 1930 ve 1940’lı yıllarda Türkiye’de Paleolitik, Neolitik devirler ve sonraki Bakır, Tunç, Demir Çağları, Eti, Frik, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu Türkleri, Osmanlı Türkleri ve Cumhuriyet Devirleri iskelet materyali Türk Antropologlarının inceleme ve yayınlarına konu olmuştur.

- Ancak 1873 yılında Weissbach'ın Türklerin krolonojik incelemesi (Türklerin Kafa Biçimi) ile başlayan o tarihten Cumhuriyetin ilanına kadar özellikle Eliseet, Ivanasky, Ven Ruschan, Wagensein, Hauschild, Schantr, Eugene Pittart gibi yabancı antropologların araştırmalarından bahsetmek de mümkündür.
- Antropoloji Enstitüsü 1933 yılında, Tıp Fakültesi'nden Fen Fakültesi'ne nakledilmiştir.
- Bu süreçte, Şevket Aziz Kansu, Türkiye'nin ilk antropoloji profesörü olarak atanmış, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi bünyesinde Antropoloji kürsüsü kurulmuştur.

- 1934 yılından itibaren antropoloji alanında uzmanlık eğitimi görmek üzere Avrupa ve Amerika'ya gönderilen öğrenci sayısı artmıştır.
 - Muzaffer Süleyman Şenyürek Harvard Üniversitesi,
 - Seniha Tunakan Berlin Üniversitesi ve Kaiser Wilhelm Instituts für Anthropologie
 - Afet İnan ise Genève Üniversitesi'ne gönderilmiştir.
- İnan, 1937 yılında Atatürk'ün emri ve Türk Sağlık, Milli Savunma ve Kültür Bakanlıkları'nın desteğiyle 64.000 kadın ve erkek üzerinde yapılmış olan "Türk Antropometri Anketi" sonucunda ürettiği ve "Türkiye Halkının Antropolojik Karakteri" başlıklı Anadolu Türklerinin antropolojisine ait doktora tezini de 1939 yılında savunmuştur.

- 1930'lu yılların başlarından itibaren de, antropoloji alanında eğitim görmüş olan uzmanlar kazılara katılmaya başlamıştır.
- İlk olarak 1930 yılında Şevket Aziz Kansu, Chicago Üniversitesi tarafından Alişar'da sürdürülmekte olan kazıya "antropolog" ünvanı ile katılmıştır.
- 1930-1937 yılları arasında, Türk Antropoloji Enstitüsü kanalıyla çok sayıda uluslararası toplantıya da katılım sağlanmış hem Anadolu'nun eski halkları hem de yaşayan toplumlar üzerinde yapılan antropolojik incelemelere ait sunumlar yapılmıştır.

- Türk Antropoloji Enstitüsü, 1930'lu yılların ikinci yarısında paleontoloji ve prehistorya alanında da çok önemli çalışmalar yürütmüştür.
- Paleontoloji çalışmalarının Ankara çevresinde yoğunlaşmıştır.
- Bu durum Ankara il merkezi ve çevresindeki şehirleşme çalışmaları esnasında yapılan kazılarda bulunan fosillerden kaynaklanmıştır.
- Bu dönemde keşfedilen fosil yatakları arasında Ayaş ilçesi, İlhan çayı vadisi Ağilkaya mevki, Bala ilçesi, Karakeçili kasabası ve Elmadağ vardır.
- Türk Antropoloji Enstitüsü'nün katılım sağladığı araştırmalar esnasında keşfedilen prehistorik merkezler arasında ise Ankara, Etiyokuşu, Polatlı Hamidiye köyü ve Seydi suyu civarı, İnönü mağaraları ve Güdül'deki merkezler bulunmaktadır.

- Bu yıllarda antropoloji çalışmaları, Türklerin Batı ülkeleri arasındaki yerini belirlemek amacıyla daha çok Türk halkının morfolojik özellikleri üzerine yoğunlaşmıştır.
- Desteklenmekte olan ve Türklerin dünya uygarlıklarının gelişimindeki yerini belirleme çabasını içeren Türk Tarih Tezi bu durumun sebebidir.
- Türk Tarih Tezi “ırkçı” bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir.
- Türk Tarih Tezi ve Türk halkının morfolojik yapısının belirlenmek istenmesinde temel amaç:
- Anadolu topraklarında yaşayan eski toplumların Avrupa toplumları ile olan benzerliklerini belirleyerek Anadolu uygarlıklarının Avrupa medeniyetine de temel oluşturduğunu kanıtlama çabasıdır.
- Bu durum II. Dünya Savaşı’na kadar sürmüştür. II. Dünya Savaşı ardından bu tür çalışmalar önemini yitirmeye başlamıştır.

- Bu yaklaşımın önemini yitirmesine gösterilebilecek en önemli kanıt, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Tarihi kürsüsünden Doç. Dr. Halil Demircioğlu’nun Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi’nde 1948 yılında yayınladığı, Afet İnan’ın çalışmasını ağır bir dille eleştirdiği makalesidir.
- Cumhuriyet öncesinde başlayan sosyal/kültürel antropoloji ile ilgili çalışmalar, daha ziyade sosyoloji ağırlıklıdır.
- Bu dönemde Ziya Gökalp “Türk Uygarlık Tarihi” isimli kitabında E. Durkheim’dan esinlenerek eski Türklerdeki kültürel konuları incelemiştir.

- Türklerde göçebelik ve töreler, dinin rolü, mana, totemizm, toplumsal tabakalaşma, Şamanizm, büyü, efsane, toy ve yağma, potlaç gelenekleri, aile yapısı ve çeşitleri gibi konuları sosyolojik ve antropolojik açılardan ele almıştır.
- Gökalp, kültürel antropoloji alanına Kavramlar (kültür, göçebelik, aşiret v.b.), Metot (alan araştırması, kuramsal açıklamalar, tarihsel ve etnolojik yöntemler), Araştırma Teknikleri (katılarak gözlem, literatür incelemesi) ve Folklor (özellikle halk edebiyatı), çeşitli toplumsal kurumlar, davranışlar, gelenekler gibi konularla özellikle Türk kültürü bakımından büyük katkılarda bulunmuştur.
- Bu nedenle Ziya Gökalp “ilk Türk kültürel antropoloğu” olarak nitelendirilebilir.

- Kansu 1933-1935 yılları arasında, bu üniversitede antropoloji ve etnoloji dersleri vermeye devam etmiştir.
- 1935 yılı sonbaharında Ankara’da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin kurulması ile tüm kadrosu ve malzemesi ile Ankara’ya nakledilen Antropoloji kürsüsü, o tarihten bu yana Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde kesintisiz olarak eğitim vermeye devam etmektedir.
- Cumhuriyet’e kadar sosyal/kültürel antropolojinin sosyoloji ve birlikte geliştiği,
- Cumhuriyet’ten sonra ise sosyal/kültürel antropolojinin, sosyolojiden bağımsız gelişmeye başladığı görülmektedir.

- 1932 yılında Halkevleri'nin açılması ile sosyal/kültürel antropolojiye yönelik çalışmalar artmıştır.
- Halkevlerinin yayınladığı dergilerde, folklor çalışmaları, masallar, halk inanç ve öyküleri, etnografik incelemeler yer almaktadır.
- Özellikle 1940 ve 1960 yılları arasında köye yönelik çalışmalar ile sosyal/kültürel antropoloji çalışmaları hız kazanmıştır.
- Bu değişimde Köy Enstitüleri'nin kurulmasının büyük etkisi olmuştur.
- Çoğunlukla alan araştırması şeklinde gerçekleştirilen bu araştırmaları Niyazi Berkes, Behice Boran, İbrahim Yasa, Mümtaz Turhan ve Mübeccel Kıray gibi araştırmacılar gerçekleştirmiştir.

